

„Otroka ljuba!“ odgovoré mati, „treba je, da jesta po malem, ker drugače bi lahko obolela, ako bi preveč jedla sladke stvari. Otroci morajo biti zmérni, ker zmernost je polovica človeškega zdravja.“ — In ker so mati poznali Franeka, da je jako oblizljiv in lakom po slaščicah, hoteli so mu spraviti škatlo s sladkimi kolački, ali Franek jih je lepo prosil in dejal: „O mati ljuba, prosim vas, pustite mi škatlo s sladkimi kolački, obljubujem vam, da jih ne bodem preveč snedel na jedenkrat, nego vsak dan le po malem.“

„Dobro,“ rečejo mati, videla bodem, ako ostaneš zvest svoje obljubi,“ to rekši dali mu so škatlo, da jo spravi.

Franek je storil, kakor je bil obljudil; ali ni mogel dolgo strpeti, da bi ne bil ustregel svoje poželjivosti in sladkosnednosti, zato je šel in si napolnil vse žepé s slaščicami ter jih skrivaje jedel, da bi ga ne videli mati. Ali neposlušnost se sama kaznuje. Takó je bilo tudi tukaj. Franek se je prena-jedel in želodec takó pokvaril, da mu je bilo družega dne slabo in je moral ves dan v postelji ostati.

Mati mu rekó: „Vidiš, kako nespametno je, ako otroci ne slušajo svojih starišev; ne le, da te je tvoja lakomost sama kaznovala ter moraš ves dan bolan ležati v postelji, temveč zaradi tebe moram tudi jaz ostati domá, v tem ko se je Dragutinka vže odpeljala z očetom k dobremu dedu, kjer se bode izvestno prav dobro zabavala.“

In res! Dragutinka se je na vse zgodaj odpeljala na novih sanéh z očetom v bližnji trg, kakor to vidimo na podobi. Vzela je s seboj tudi nekoliko svojih slaščic in kolačkov ter jih ondu razdelila med otroke siromašnega vrtarja. Dragutinka se je pri dobrem dedu prijetno razveseljevala, a neposlušni Franek je moral domá v postelji ležati in grenka zdravila piti. Prav se mu je godilo!

— d.

Bolnikovi góstje.

Huda bolezen me je položila na posteljo in smrtna sveča je vže gorela ob mojem vzglavji, da mi posveti na daljno pot v večnost. Ali prebolel sem in polagoma okreval. Skozi okno se je videlo na sosedov vrt, čegar zeleno listje se je kopalo v svitlorumenih žarkih majnikovega solnca. Ko sem poprej še zdrav zaležal časi jutro in je solnčni žarek vže obsijal rob ob mojej postelji, tedaj mi je od nenavadne sile veselo vztrepetaló telo, in duša je vzplamtela; ali zdaj sem vse drugače gledal ta blesk in svit, ne poželjivo, kakor prosjakov otrok v graščinski vrt, nego hladno, češ, dan ne svetí meni in senca se ne pogrinja za mene. Telesne in dušne sile je potlačila bolezen. Časi sem, prebudivši se iz spanja, dolgo dolgo zri na v steklo risano podobo, visečo ob zidu nad mojo posteljo. Sveti Izidor je v senci visocih jelk na mahovitej skali klečal blizu svoje črede ter molil k Bogu, a nad njim je blesketalo letensko nebó. Sam sebe sem utopil v to sliko, in pobožen pogled se je zvil do visoke nebesne modrine, preplul jo ter se znašel v raji sredi zlatenine in srebrnine v društvu lehnokrilih angelov. Dela je bilo takrat na polji v izobilji in moja mati, odpravljajoč se po kosilu na polje, postavili so na mizico tik moje postelje steklenico vode, poprašali me, kako mi je, in ali kaj želim? Čuvši

moj odgovor, da ne želim ničesar ter se počutim boljše od poprej, zmuznili so se z rosnim očesom tiho stopajoče na prste iz sobe. Kadar sem bil slab, zopern mi je bil vsak šum, vsako brenčanje. Ali kadar sem se boljšega in trdnjšeega počutil, rado mi je oko begalo za muho frčečo iz kota v kot in njeno žužanje mi je zvenelo na uho, kakor vzpavajoča trudna pesen. V tacihi trenutkih sem si celó želel družbe, da se malo porazgovorim, malo nasmejem. Primeri se neki dan o póludne, da so mati, ostavivši me samega, vrata le priprli. Jaz se obrnem na stran ter zaspiim. Ko se vzdramim, začujem, kakó se nekaj bojazljivo glasi v durih. Pogledam proti njim ter vidim, kako se izza njih v sobo pomaljša kurja glavica z obešenim grebenom. Zahajajoče solnce je svoj blesk po omari v kotu pregrnilo in po njem je enakomerno se vrtil prah. Zaspamo, nekako otožno in tiho se je glasil ta „kó - kó“ in glavica je vedno zgibala se in rujavo očesce je oprezno kukalo v sobo. Vtaknem roki pod glavo in takisto milo po bólniško rečem: „kakó, kakó praviš piška, da mi je? Ej slabo je biti bolan. No ne boj se, pridi k meni.“ Kokoši je to vabilo moralo biti nepričakovano, ker najbrž ni slutila žive stvari v sobi. Dala je to na znanje s tem, da je glasno zakokotala in vzpotegnila se popolnem za duri. Ali dva trenutka potem je glava zopet nagibala se izza duri, tudi vrat se je prikazal, duri so se malo zganile in prednje kokošje truplo se je priplazilo v sobo. Desno nogo je krivila, a na levej je stala ter neprestano pogledavala po strani, kakor neodločna baba, kadar pride v kak tuj stan, pa pri vratih obstane, nevedoč, ali bi stopila naprej ali ne. „Piška!“ šepnem vabljivo. To je pomagalo; tudi njen rep se je obvil ob durih in kura je stopila za korak naprej, ali prestala ni previdno gledati po sobi z rujavim očescem in potresavati svoj rúdeči greben. Odluščim od zidú košček apna ter ga vržem sredi sobe. Kura steče za njim, kljune v pesek, da se razpraši po tleh, nato se počasi korakajoče upógne pod peč; razbrska ondu prah, potólče ob tlak, vzmahne se na skrinjo, ozré se zopet na mene, zakokodaka in sfrfoče na tla. Potem preméri sobo navprek, obstoji pred mizo, kríví vrat, méri, kako visoka je, vzleti na njo, kjer se komaj vjame na ogálu. Prekorači mizo, počene na njen rob, položi glavo ob vrat in zaméči, češ, poskusimo tukaj jedno noč predremati. Ali zdajci počí skrinja ob steni, kokoš vztrepetá, plane k višku, vzklokóče in plašno skoči z mize, príbeži do vrat ter se skozi odprtino zmuza v vežo. Druzega dne sem prosil mater, da so pustili vrata priprta in so prinesli malo pšeničnega zrnja, nadejajoče se, da me zopet kokoš obišče. Pod večer se je kokoška res priplazila zopet v sobo, ali ne več onako plaho, ali vendar še zmirom jako previdno. Ko sem prvič vrgel nekoliko zrníc na tla, privzdignila je samó glavo ter me živo pogledala. Ko sem drugič vrgel nekoliko zrníc, planila je za zrnjem in obrnivši rep proti peči jela je urno zobati pšenico. Ni še pobrala polovice, ko se na veži začuje močno kokodakanje, bliža se durim in žarko oko se prísveti izpod ponosnega, rujnega petelinovega grebena v durih. Smelo stopa in junaško gleda na okoli, češ, kdo je meni kos. Ali njegov nemirni pogled, njegovo zdaj pojemajoče, zdaj močnejše vzkokotavanje in pregibanje vratú, vse to je kazalo, da se mož le pripravlja, dela pogumnega, v resnici pa, da se mu srce trese od strahú. Prikorači h kokoši, pogrobo po tleh, sklone se, pregnivši nogi v kolenu, in kavsne nekolikokrati po zrnji. Nato vsklokóče, prikrije jedno nogo v perji ter se napravi proti durim. Ozre

se, če capljá za njim tudi kokoš in videč, da ga sluša, obstane pri durih na strani, pusti njo prvo zmuzati se skozi vrata, zakroži svoje lepo, temno-zeleno repno perje, in nato tudi sam izgine. Pogledal sem na tla, ondu je še rumenelo nekaj pšenice in sree se mi je gorko nasmijalo. „Aj te, petelinček, vem, zakaj ti je tako gorel greben in se ti ognjilo oko in zakaj se ti je tako mudilo iz sobe; bal si se, češ, da ne bi putka koga raje imela od tebe.“ Da-si me sta zapustila putka in petelinček, vender nisem dolgo ostal sam. Kmalu po materinem odhodu, sredi po póludneva, pritihtopilo se je nekaj skozi priprta vrata v sobo, priprazilo se do moje postelje in obsedelo na prednjih šapicah. Bila je naša domača mucka. Njeno zeleno oko se je proseče upiralo name. „No, mucka, kako ti kaj gre?“ Namrgodila je smrček, pokazala tenke, ostre zobe in žalostno zamijavkala, češ, če imaš kaj, vrzi mi urno. Roko sem stegnil na mizico, kjer je na pladniku na pol oglodano piščancero stegno ležalo, vzal sem ga in vrgel mački pred nogo. Urno je hlastnila po njem in plazeč se nizko ob tleh, pobegnila iz sobe. — Drugi in tretji dan potem nisem imel nobene prave družbe v sobi. Dan je bil meglen in dež je rosil po malem na zemljo. To je privabilo nekaj muh v suho sobo, ki so leno pobrenčavale okolo peči; časi se je katera zanesla k steni, da pogleda skozi okno, če se ni užé zunaj vreme razvedrilo. Pajek si je v kotu ob zidu ravno nad mojo glavo napredel omrežen stan in iz kotička prežal, kdaj se kaka muha zavozlá v njegovo visečo mrežo. Če je veter potresel okno takó, da se je zazibala pajčevina, tedaj je strastno prihitel iz zasede in videč, da se je prevaril, žalostno se pomaknil zopet nazaj. Zdravje se mi je boljšalo vsaki dan, večkrat sem po cele ure prebiral kako knjigo, ali kadar sem poskusil hoditi, zanašala me je noga, klecali ste mi koleni in po glavi mi je šumelo. Po kosilu sem navadno zaspal. Ko sem nečega dne zopet nekoliko zadremal, zazdelo se mi je, da mi nekaj po nogah kobaca in žgače. Odprem oči in glej! naša mucka mi leži na vznožji, in po rjuhi, s katero sem bil odet, ide mi proti glavi čisto mlado mače sive dlake z rujavimi in črnimi progami po hrbtu, s kolobarci jednake barve po repu in čadasto progo memo desnega ušesa. V prvo se začudim, nato nasmehnem ter skušam dobiti tega ljubeznjivčka v svoji roki. Previdno vlečem desnico izpod odeje, mucka me osupelo gleda (hajé še ni videla človeške prikazni), razširi oči in se počasi umika. Ko pa roko potegnem izpod odeje ter se jej pazljivo bližam, namrgodi gobček, zapiha in zbeži k materi v zavetje. Mačka jo dvigne ter skoči na tla, ali mucka je obstala ob robu moje postelje ter zgibala vrat, kakor da bi pregledavala, je li ni previsoko za njo. Zamigam s paleem na nogi blizu nje in mucka prhne v obupnem skoku na tla. V skledi na mizici je ležal kosce razmočenega kruha; naglo ga iztresem. Starka je z očmi pazljivo sledila, kam da pade; tudi mlada mucka je stekla za materjo. Počene na prednji šapici, oprezno pritakne gobček h kruhu, potegne kosce k sebi, ugrizne ga in jame otesavati z glavo, pri čemer so jej primigavala tenka ušesca. Zdajci pomečem svojima gostoma vse ostanke od kosila in mačka je skrbela za to, da se ni kaka drobtinica izgubila, kajti mucka je le bolj drobila in še to, kar je požvečila, pogoltnila s težavo. Nato leže mačka na tla, pomoli rep od sebe, a mucka jame skakati okolo matere in se zaletavati vanjo. Zdaj zamahne starka z repom po tleh, mucka se pripravi kakor na skok za miško, požene

se za repom, prime ga in potrese ž njim. Ko se naveliča te igre, začne s šapicama objemati starko okolo vratú, pogleda jej smelo v oči, potegne jo za uho, na kar se starka zvali na hrbet ter mucki z nogo jedno na vrat primaže, to se zna, da lehno. — Dan za dnevom me je obiskovala ta ljubeznjiva dvojica in me razveseljevala, kar sem jima skušal poplačati z ostanki svojega kosila.

Necega dne se mucka sama primuza v sobo, obstoji poleg postelje ter se zagleda vame. „Ali si gladno, revče?“ Mucka je zamijavkala. Vržem jej nekaj jedi, in bodi si, da je bilo pretrdo za njo, bodi si, da me je z drugega namena obiskala, mucka se je le malo časa otresala pri teh ostankih. Vlekla je repek po tleh in capljala proti durim, da bi odšla, ali prehitel sem jo jaz planivši iz postelje ter jej zaprl duri pred nosom. Počasi se vrne k jedi, poskuša razgrizavati, počene tik postelje, oprši se na prednji šapici ter nekaj časa tiho takó sedi. Tu zamijavka starka na veži takó žalostno in glasno, da bi človek rekel, dere jo kdo iz kože. Mucka smukne k durim, mijavkne, da mi je ta visoki glas neprijetno letel skozi ušesi, postavi se na zadnji šapici a s prednjima se vzpne na vrata, pa jih skuša odpirati s šapicama in z gobčekom. Vse zamán, vrata so bila trdno zaprta. Vrne se k meni nazaj in počenivši, kakor poprej, proseče in tožno mijavka. Jaz se jej vselej zasmiejem, in to jej izvabi še žalostnejšo prošnjo. Bil sem ta trenotek nagajiv (znamenje povrnivšega se zdravja), pa nisem hotel izpustiti mucke. Mucka je uganila mojo trdovratnost iz smehú, pa je šla zopet proč od mene, a zdaj ne več k durim, nego k omari v kot. Vzpne se, češ, to je tudi durim podobno in morda se tukaj lahko uide, ter začne kakor poprej odpirati vrata. To se zna, da zamán. Zdaj se vzpraska po metli na podoknik, povzdigne glavo ter pokuka skozi šipo, ali okno je bilo zaprto. Skoči na tla, beži preko sobe ter spleza na skrinjo, sključi se ter je v skoku na mizi. Starka se je zadirala ves čas, a mucka je tem bolj hitela, da bi prišla k njej. Zdaj se zopet obrne k meni, zamijavka tako silno, kakor da bi me nekaj zaprosila, ali jaz se jej zopet nasmejem gosto in krčevito, da se mi je potresalo vse telo od radosti. In vender so one velike oči zeleno blisketale, odsevala je v njih vsa divjina mačje nature. Z mize prhne na podoknik, okno je bilo le priprto, s šapico odmakne jedno krilo in — v oknu je bila. Zdaj zleze na rob okna, vzgrbi se in vrat gibaje méri, kako globoko je do tal. Bilo je najmanj dva metra višina. Ozira se na levo, na desno, je li ni kje kake deske, kamor bi se obesila, ali kak hodnik, kamor bi skočila. Nič tacega ni bilo. Naravnost na tla ali nazaj! Nagajivosti in trdovratnosti je bilo v tem trenotki lep kos v meni, ali trdosrčnosti nikakor ne. Srce mi je jelo drhteti, ko sem videl, kakó se napravlja na obupen skok, kakó zgiba s truplom in pomalja vrat. Zdajci ljubeznjivo šapnem „pst, muc! muc!“; mucka se obrne, pribeži k meni in skozi odprte duri veselo smukne na vežo.

Drugo jutro sem užé popolnem ozdravel in stal na dvorišči. Hlapec je upregal konja v voz, na béki pod plotom pa je mačka svojo mucko učila plezati. Vzколеbam se na voz, primem vajeiti, poženem konja in zdrdrali smo po glatkem poti. Na okolo je sijalo solnce, blestela je rosa, prsa so mi radostno sópla in sreé, kakor prerojeno od sladke sročé, smijalo se mi je tiho, kakor se more smijati jedino le srce mladega dečka, ki je prebolel hudo bolezni, pa jo je v tem trenotku vže popolnem pozabil.

Jos. Gradččan.